

FINDIKTA YENİ TEHDİT KÜLLENME

thi – Üreticinin beklediği fiyat istikrarını bir türlü yakalayamayan fındık, şimdi de küllenme hastalığı tehdidi altında.

İSTANBUL – Türkiye'nin en önemli tarımsal ihraç ürünleri arasında ilk sırada yer alan fındık, bu yıl küllenme hastalığı tehdidi altına girdi. Enfeksiyon yaptığı bitkilerde yaprak dökümüne, verim kaybına, kalitenin

düşmesine neden olan ve önceki yıllarda kısmen çok az fındık bahçelerinde görülen küllenme, bu yıl özellikle de Doğu Karadeniz kesiminde, yağlı fındık olarak adlandırılan ve sanayide en çok kullanılan Giresun kalitede görüldü. Rekoltenin düşüşünde kesimlere göre yüzde 30 ile yüzde 70 oranında etkili oldu.

Ünye'nin doğusunu oluşturan 1. üretim bölgesinde de rekolte düşüşü küllenmeden kaynaklandı. Türkiye rekoltesinin 450 bin ton civarında olduğu ifade edenlerin en büyük dayanağını bu hastalıktan kaynaklanan rekolte düşüşü oluşturdu.

Bu yıl Karadeniz Bölgesi'nde Karabük, Sinop, Samsun, Ordu ve Giresun illerinde yapılan çalışmada 11 farklı türde enfeksiyon olduğu tespit edildi. Hastalığın yaygınlık göstermeye başlaması ve rekolte de ciddi oranda düşüş başgöstermesi sektörü alarma geçirdi. Sektörde söz sahibi olan tüm kurum ve kuruluşlar, araştırmacılar, akademisyenler ve bürokratlardan oluşan 150 temsilcinin katılımıyla Trabzon'da Küllenme Çalıştayı düzenlendi. Çalıştay'da alınan kararlar aralık ayı içinde TOBB Başkanı Rıfat Hisarcıkloğlu'nun himayelerinde ve kotalarında fındık bulunan Ticaret Borsaları'nın desteği ve Trabzon ticaret borsasının koordinasyonunda Ankara'daki zirveye taşınacak. Başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelik ile sektörle ilgili diğer bakanlar ve

bürokratların yanı sıra fındık üretilen illerin milletvekillerinin davet edilip, katılacakları toplantıda Türk fındığının son yıllarda üretim bazındaki en büyük düşmanı külleme hastalığı ile yapılacak topyekûn mücadelenin yol haritası belirlenecek.

Yol haritasında önceliği ise hastalıkla mücadeleye aynı zaman diliminde ve aynı anda tüm fındık üretilen bahçelerde başlanması, bunun yol ve yöntemi, finansmanı ile ilaçlama da kullanılacak personelin yetiştirilmesi ile eğitimi alacak.

Topyekun mücadele olmazsa fındığın geleceğinden endişeliyiz

DÜNYA'ya bilgi veren ve çalışmaya da ev sahipliği yapan Trabzon Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Şükrü Güngör Köleoğlu, dış satımında sorun olmayan fındığın üretiminde yaşanan sorunlara işaret ederek, şunları söyledi: "Son 10 yıldaki ortalama üretim 640 bin ton civarında. Dünya fındık tüketimi artarken, Türkiye deki üretimin buna paralel gitmediğini görmemiz gerekiyor. Üretimde verim ve kalite sorunu var. Borsa olarak 15 yıldan beri üretimin artırılmasına yönelik yürüttüğümüz birçok projeye karşın, külleme hastalığı bunların hepsinden daha önemli hale geldi. Fındık bahçelerimizin bugününü ve geleceğini tehdit eden külleme ile ilgili olarak topyekun bir mücadele gerekiyor. Bulaşıcı olan ve parça parça değil topyekun ve ısrarlı bir mücadele ile aşılabilecek bu felaket için üretimden tüketim aşamasına, bahçedekinden bilimsel araştırma kurumlarına kadar konuyla ilgili herkesi bir araya getirmeye çalıştık. Buradan çıkacak sonuçları, rapor halinde Ankara'ya taşıyacağız." Giresun İl Ziraat Odaları Koordinasyon Kurulu Başkanı Erim Yaman, "Böyle giderse yakında hakkında konuşacağımız fındık bile bulamayacağız" uyarısını yaparken, Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği ve Fındık Tanıtım Grubu Başkanı Edip Sevinç de başta ziraat odaları olmak üzere üretici birlik ve örgütlerinin sadece fiyatla meşgul olma yerine, Türk fındığının geleceğini tehdit eden bu büyük tehlike için azami çaba sarfetmelerini istedi.

Türk fıındığının korunması ancak üretimin artırılması ile mümkün

Türk fıındığının korunmasının ancak üretimin arttırılması ile mümkün olduğuna işaret eden Sevinç, "Siz üretimi arttırmazsanız, başkaları devreye girer, giriyor da. Gürcistan, Şili ve Çin'de üretim arttırılıyor. Bu da bizim tekel olduğumuz piyasada tehlikede olduğumuzun işaretidir. Türk fıındığı tehdit altındadır. Önlem alınmazsa Türk fıındık üretiminin dünya genelindeki payının yüzde 60'lara düşmesi felaket olacaktır. Verimliliğin artırılması için yaşlı bahçeler yenilenmeli, hastalıklarla devlet, özel sektör ortak mücadele vermeli" dedi.

Her geçen gün verim ve kalite düşüyor

Ulusal Fındık Konseyi Başkanı Sabahattin Aslantürk, 4 yıldan beri küllenme hastalığı olduğunu ve ülkenin tamamına yayıldığını belirterek, bu konuda henüz adım atılmadığını, her geçen gün fıındıkta verimin de kalitenin de düştüğünü söyledi. Aslantürk, "Gelecek 10 yıl içinde Türk fıındığının dünyada hakimiyeti yüzde 70-80'den yüzde 50'lere düşebilir. Bunları görmezsek fıındıkta gelecek olma ihtimali çok zor" uyarısında bulundu.

Destekleme sistemi yanlış

TTB Meclis Başkanı Mehmet Cirav da, son yıllarda özellikle Ziraat Odaları temsilcilerinin "fıındık az olsun, pahalı olsun" mantığı ile hareket edildiğine dikkat çekerek şunları söyledi:"Bu yanlıştır. Bu yanlışın faturasını böyle devam ederse gelecekte çok ağır ödeyeceğiz. Dışarıdan talep artarken içeride üretimin düşmesini anlamak mümkün değildir. Buna en büyük etken yanlış destekleme sistemidir. Bu sistem 6 yıl önce başlatıldı. Sonucu ortada. Üretimimiz düştü, rekolte artışı yok. Bu sistemin yerine ürüne destek verilerek üretimimiz arttırılmalıdır."

Hastılığın önemi henüz kavranamadı

Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürü Aysun Akar da , fıındık bahçelerinde 2014'ten itibaren görülmeye başlanan küllenme

hastalığının, sadece mevcut yılın ürünü değil gelecek yıllardaki hasat için de tehdit olduğunu söyledi. Doğu ve Batı Karadeniz'deki fındık bahçelerinde çok yaygın şekilde görülmeye devam eden hastalığın öneminin henüz kavramadığını ve bir kısım üreticinin nasıl mücadele yapacağını bilmediğini dile getiren Akar, "Böyle olduğu için de bahçelerimizde halen hastalık bulaşık durumda. Hal böyle olunca önümüzdeki 3-5 yıl sonra bahçelerimiz daha küçülmüş, yaşlanmış ve meyve oluşumu daha az olacak. Bu nedenle hastalığa karşı hem kültürel hem de zirai mücadele yapılması gerekiyor" dedi.

Ortalama verim diğer ülkelerin yarısı

Türkiye'nin son 10 yıllık fındık rekolte ve üretim rakamları iç açıcı değil. 700 bin hektarı aşkın fındık alanı bulunan Türkiye'de normal şartlarda bile ortalama verim 80-90 kiloya kadar düşüş gösterdi. Son 10 yılın yıllık üretimde ortalama rakamı 640 ton, ortalama verim de 95.6 kilo. Oysa dekada verim diğer ülkelerde 150 kilo ile 250 kilo arasında değişiyor. Türkiye, dekar başına üretimi 150 kiloya çıkardığı zaman, yıllık üretimi 1 milyon tonu geçebiliyor. Fındık ihracatının fiyatta istikrar ile artabileceği göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye verim ile kaliteyi arttırdığında dünya piyasalarına tamamen hakim olabilecek bir konumda bulunuyor. Ancak, verimdeki sıkıntı ile fiyatlardaki dengesizlik bu hedefe varılmasında güçlük yaratıyor.

Külleme nasıl bir hastalık?

Etmenleri bitki dokusunun üzerinde gelişerek beyaz ve tozlu bir görünüm almasına neden olduğu için "külleme" olarak adlandırılan hastalık, enfeksiyon yaptığı bitkilerde yaprak dökümüne, verim kaybına ve kalitenin düşmesine neden oluyor. Fındık yapraklarında küçük beyaz alanlar şeklinde başlayarak daha sonra tüm yaprağı kaplayan küf tabakası, çotanak ve zuruflar üzerinde de görülebilir. Hastalık, yaprakların vaktinden önce dökülmesine ve o yılın sürgünlerinin pişkinleşmesine de engel olduğu için hem fındık verimini hem de kalitesini olumsuz etkiler.

Hastalıkla mücadele için alınması gereken tedbirler

1.Kültürel Tedbirler: Hastalıklı bitki artıklarının temizlenmesi, yok edilmesi, bahçelerde yabancı ot mücadelesinin yapılması.

2.Fındık bahçelerinde hastalık etmeninin gelişmesini engelleyecek şekilde bahçelerde iyi havalanma ve güneşlenme sağlayacak budama, seyreltme, dip sürgünü temizliği, dikim aralıkları gibi işlemlerinin usulüne uygun yapılması.

3.Kimyasal Mücadele: Kalıntı problemi oluşturmayacak şekilde etkin ilaçlama programının oluşturulması, bu amaçla tavsiyesi bulunan fungusitlere ilaveten yeni ve farklı fungusitlerin ruhsatlandırılması. Hastalık mücadelesindeki tahmin ve uyarı ile ilişkili çalışmaların yapılması.

4.Alternatif mücadele yöntemlerinin denenerek kullanılmasına yönelik araştırmaların yapılması. Biyolojik preparatlar ve biyorasyonel maddelerin ilaçlama programlarına dahil edilmesi.

5.Yetiştiricilikte hastalıklardan arı sağlıklı materyallerin kullanılmasının ve üretilmesinin sağlanması, kaçak fidan girişinin engellenmesi, sağlıklı sertifikalı materyallerin çoğaltımının yapılması.

6.AB ülkelerince kabul edilen EPP0'nun kabul ettiği MRL değerlerinin dikkate alınması ve ilaçlama programların bu değerleri aşmayacak şekilde düzenlenmesi.